

спілкування;

- створення належної обстановки допиту;
- конкретна поведінка слідчого, який представляє інтереси держави;
- доброзичливість, неупередженість ставлення до допитуваного;
- вміння вислухати до кінці, не підвищувати тон;
- проведення бесіди на вільну тему.

Одним з найважливіших тактичних прийомів, який можна застосувати під час допиту малолітнього та неповнолітнього є вибір місця проведення допиту, варто обрати місце, де на допитуваного оточуюче середовище буде впливати позитивно це може бути парк, сад, місце, де допитуваний почуватиме себе вільно.

Отже, на нашу думку, становлення психологічного контакту під час допиту малолітніх і неповнолітніх неодмінно принесе бажані результати і допоможе встановленню обставин кримінального правопорушення. Варто дотримуватися тактичних прийомів щодо налагодження цього психологічного контакту.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : Є.М. Блажівський, Ю.М. Грошевський, Ю.М. Дьомін та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки. – Х.: Право, 2012. – 664 с.
2. Криміналістика: Підручник / В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та інші – Х. : Право, 2008. – 464 с.
3. Криміналістика: Підручник / В.М. Салтєський. – К.: Кондор, 2005. – 588 с.
4. Реуцкая И.Е. Психологические особенности допроса несовершеннолетних / И.Е.Реуцкая, О.И. Бродченко // Прикладная юридическая психология. – №3, 2008.

Пустовойтова Я.В.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА МОЖЛИВОСТІ СУДОВО-ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Потреба у судово-почеркознавчій експертизі й відповідно у судовому почеркознавстві історично виникла дуже давно. Із літературних даних, ще у Древньому Римі у часи візантійського імператора Юстиніана (V-VI ст.ст.) дослідження почерку для судових цілей відображено у законодавстві.

У Росії вже у 15 ст. порівняння почерків використовувалося як засіб посвідчення справжності документів.

Природно не можна говорити про судово-почеркознавчу експертизу як про спеціальну галузь знань до того, як з'явилася криміналістика як наука. Це були часи, коли експертизу почерку проводили некомпетентні, часто випадкові особи. На підставі досвіду і спостережень завдання встановлення виконавця за почерком намагалися вирішувати вчителі чистописання, художники, а іноді і просто грамотні люди.

Формування судового почеркознавства за кордоном пов'язано з

іменами і роботами таких криміналістів, як А. Бертільон, Е. Локар, С. Оттоленгі, А. Осборн та інші.

Багато з них були засновниками певних напрямів: А. Бертільон – прикметоописового, а Е.Локар – більш пізньої її гілки – графометрії, які зробили вплив на розвиток судового почеркознавства у період його зародження.

У Росії одним із перших вчених, який серйозно займався проблемою почерку, створив вчення про почерк був видатний криміналіст Є.Ф. Буринський. Йому й належить найменування даної галузі знань «судове почеркознавство». Він перший перекинув місток між знаннями про почерк як об'єкт судової експертизи і даними природних наук.

У своїх дослідженнях Є.Ф. Буринський спирався головним чином на положення медицини і особливо психіатрії, психології, фізіології, анатомії, звертаючи увагу на лікарсько-діагностичне значення почерку.

Можна вважати, що в основних положеннях робіт Є.Ф. Буринського закладений початок наукових засад судового почеркознавства і прогнозувався його подальший розвиток.

Багаторічний шлях розвитку судового почеркознавства – це процес наукового дослідження закономірностей письма і почерку на базі різних галузей науки і удосконалення методики судово-почеркознавчої експертизи.

Можна виділити такі етапи розвитку почеркознавства у післяреволюційний період (виключаючи останні 20-30 років):

- накопичення знань і досвіду;
- становлення теоретичних засад;
- розвиток теоретичних і експериментальних досліджень, математизація знань, формування теорії судово-почеркознавчої ідентифікації.

Коротко розглянемо ці етапи.

1. Етап накопичення знань і досвіду починається з 20-х років минулого сторіччя, коли з'являються перші роботи з криміналістики і завершується в середині 30-х років із виходом у світ самостійних досліджень з судового почеркознавства.

Криміналісти із самого початку намагалися розвіяти уяву про судово-почеркознавчу експертизу як про щось легке і доступне майже кожній грамотній людині. С.М. Потатов писав: «...вопреки общепринятому распространенному мнению, данный вид исследования наиболее трудоемкий и наименее доступный малоопытным работникам в области почерковедения».

У цей період з'являється перше визначення почерку, яке належить С.М. Потапову. Він визначає почерк як «систему звичних рухів, яка виражена у письмових знаках».

У цей період рівень теоретичних розробок і практичних рекомендацій був ще низький. Однак цей етап був періодом накопичення і концентрації сил для подальшого могутнього «кидка» у галузі розвитку вітчизняного судового почеркознавства.

2. Етап становлення теоретичних засад охоплює період із середини 30-х до середини 50-х років минулого сторіччя. Він тісно пов'язаний з іменами видних вітчизняних криміналістів – С.М. Потапова, А.І. Вінберга, Н.В. Терзієва, С.І. Тихенка та інших.

У цей період теоретичні положення відображали формування наукових засад судового почеркознавства і методики судово-почеркознавчої експертизи. Ці знання були принципово новими і відображали більш високий рівень розвитку даної галузі знань.

У цей період вперше і історії криміналістики були сформовані основні положення наукової теорії судово-почеркознавчої експертизи. Вони створювалися на даних передової вітчизняної науки (фізіології, психології тощо) і являли собою цілісну систему знань про письмо й почерк як об'єкти ідентифікаційного дослідження.

3. Етап подальшого розвитку теоретичних, експериментальних досліджень, математизації знань і формування теорії судово-почеркознавчої ідентифікації починається з середини 50-х років минулого сторіччя і продовжується до початку 70-х років.

Для цього етапу характерний бурхливий розвиток експериментальних розробок і теоретичних узагальнень. Експеримент стає основним методом наукового дослідження.

Інтеграція знань, отриманих у результаті експериментальних досліджень, дозволила у цей період вперше сформулювати природно-наукові засади судового почеркознавства (механізм письма – рухова анатомія й біомеханіка тощо).

Для цього періоду характерний початок математизації знань та інтенсивне проникнення у дослідження почерку математичних методів. Математизація знань проходила умовно у 3-х напрямках: ймовірнісно-статистичному, вимірювально-статистичному і кібернетичному.

1. Ймовірнісно-статистичний напрям. Ідея про можливість використання частоти повторюваності ознак з позиції теорії ймовірності належала ще Бертільону. Однак реалізована вона була лише у наш час. Роботи вчених були направлені на отримання кількісної інформації про об'єктивно існуючі закономірності «розподілу» ознак у всьому масиві почерків різних осіб, які пишуть на одній мові.

Були проведені статистичні спостереження, реєстрація і та обрахунок частоти повторюваності ідентифікаційних ознак почерку і запропонована математична модель найбільш складного моменту ідентифікаційного дослідження – оцінки сукупності співпадаючих ознак.

Основний її зміст складають таблиці частоти повторюваності ознак почерку й методика їх використання у практиці проведення судово-почеркознавчих експертиз.

2. Вимірювально-статистичний напрям. Початок цьому напрямку поклало вчення Е. Локара про графометрію. Криміналісти звертаються до вимірювання почеркових параметрів і їх статистичної обробки щодо невеликих за обсягом рукописних об'єктів. До цього напрямку близькі

дослідження, які засновані на не обрахованій статистиці, які завершилися розробкою метода графічного усереднення і графічного дисперсійного аналізу. Теоретична й практична реалізація цього методу належала Л.Л. Еджубову.

Суть методу полягає у отриманні середнього зображення письмового знаку, на підставі суміщення спеціально нормованих одиничних зображень письмових знаків у конкретному рукопису. Графічний дисперсійний аналіз передбачає, крім того, оцінку дисперсії, розкид по площині штрихів, які не сполучилися, та їх часток, які відхилилися від середнього зображення. Як результат удається отримати наглядну уяву про найбільш стійкі і, навпаки, найбільш коливні ділянки у букві, про межі цих коливань, а також про співпадіння і розбіжності порівнюваних середні статистичних усереднених зразків однойменних букв і показників розкиду. Ці методи моделювання експертного роздільного дослідження й порівняння. Разом із тим, вони не містять оціночних критеріїв.

3. Кібернетичний напрям. Ідея кібернетичного моделювання у судовому почеркознавстві з'явилася у кінці 70-х років минулого сторіччя. (Ланцман). У співдружності з математиками була доказана можливість застосування алгоритму розпізнавання образу для диференціації схожих почеркових об'єктів.

Рамазанова У.В.

ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В АСПЕКТІ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Міністерство внутрішніх справ (МВС) України є одним із основних суб'єктів, що забезпечує ефективність міжнародного співробітництва у розслідуванні торгівлі людьми на міжнародному, регіональному та національному рівнях.

Зазначимо, що питаннями оцінювання висновку експерта займалися такі відомі науковці: Л.Е. Ароцкер, В.Д. Арсен'єв, Р.С. Белкін, А.І. Вінберг, Л.М. Головченко, А.В. Дулов, О.О. Ейсман, А.В. Іщенко, Н.І. Клименко, О.В. Крикунов, О.М. Моїсєєв, І.Л. Петрухін, О.Р. Шляхов, В.Т. Юрчишин та інші. Визнаючи їх значний внесок у розроблення вказаної проблеми, варто зазначити, що низку важливих питань недостатньо досліджено. Особливої актуальності вони набули сьогодні, коли був прийнятий новий КПК України.

Відповідно до ст. 6 Мінської конвенції [1] зі змінами, внесеними Протоколом, Договірні Сторони надають одна одній правову допомогу шляхом виконання процесуальних та інших дій, передбачених законодавством запитованої Договірної Сторони, зокрема: складання та пересилки документів, проведення оглядів, обшуків, вилучення та передачі речових доказів, проведення експертизи, допиту сторін, третіх осіб, підозрюваних, обвинувачених, потерпілих, свідків, експертів, розшуку осіб, здійснення кримінального переслідування, видачі осіб для їх притягнення до